

Παγκόσμια ημέρα Περιβάλλοντος 2003

Η Προστασία του Περιβάλλοντος είναι υπόθεση όλων μας.

Χρειάζεται πολύπλευρη και αποτελεσματική δράση για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών και ταυτόχρονα, την διατήρηση της φύσης και την αντιμετώπιση προβλημάτων, όπως η αλλαγή του κλίματος. Η δράση αυτή προϋποθέτει συνεργασία και σύμπραξη σε όλο το κοινωνικό φάσμα, καθώς και στον διεθνή χώρο.

θέματα αιχμής...

- **Ατμοσφαιρική ρύπανση:** Η ποιότητα του αέρα κυρίως στις μεγαλουπόλεις παραμένει το ζητούμενο.
- **Διαχείριση των φυσικών πόρων:** Η ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων απαιτεί προώθηση των νέων τεχνολογιών και μετατόπιση της φορολογικής επιβάρυνσης στη χρήση τους.
- **Προστασία του εδάφους:** Αποτελεί πεδίο προτεραιότητας. Η διάβρωση και η ρύπανση

του εδάφους, καθώς και η οικιστική εξάπλωση αποτελούν ιδιαίτερα προβλήματα.

- **Αστικό περιβάλλον:** Η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των πόλεων σημαίνει πολυμέτρητη δράση που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την χωροταξία, την κινητικότητα και την διαχείριση των αποβλήτων.

- **Κατάχρηση στη χρήση των γεωργικών φαρμάκων:**

Αποτελεί αδήριτη ανάγκη η σταδιακή κατάργηση των πιο επικίνδυνων και ο έλεγχος της χρήσης των άλλων γεωργικών φαρμάκων.

- **Θαλάσσιο περιβάλλον:**

Οι ακτές και το θαλάσσιο περιβάλλον απειλούνται από την αλόγιστη ανάπτυξη, την ρύπανση και την υπεραλίευση. Ας σημειωθεί ότι ο μισός ευρωπαϊκός πληθυσμός ζει σε ακτίνα 50 km από τη θάλασσα, στον ίδιο χώρο με ορισμένα από τα πιο πολύτιμα και ευπαθή οικοσυστήματα.

Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

• Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος 2003 • Η Περιβαλλοντική Ευθύνη • Περιβάλλον - Υγεία - Ποιότητα ζωής • Βιομηχανία και Περιβάλλον

IN THIS ISSUE

• World Environment Day 2003 • Environmental Liability • Environment - Health - Quality of Life • Industry and the Environment

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΥΡΥΤΕΡΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΥΠΟΘΕΣΗ

Περιβαλλοντική Ευθύνη / Σωματιδιακοί ρύποι

... στον απόηχο του Συμβουλίου των Υπουργών Περιβάλλοντος

A. Οι Υπουργοί Περιβάλλοντος της Ε.Ε. συμφώνησαν επί της πρότασης οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την **περιβαλλοντική ευθύνη** όσον αφορά στην πρόληψη και αποκατάσταση των περιβαλλοντικών ζημιών.

Με την πρόταση αυτή θεσπίζονται μέτρα για την περιβαλλοντική ευθύνη σχετικά με την πρόληψη και αποκατάσταση των περιβαλλοντικών ζημιών στη βάση της αρχής «Ο ρυπαίνων πληρώνει» και ενισχύεται η κοινοτική περιβαλλοντική νομοθεσία. Η ανάγκη μιας νομοθετικής ρύθμισης για το θέμα αυτό συζητείται στην Κοινότητα τα τελευταία είκοσι χρόνια και απετέλεσε μια από τις βασικές προτεραιότητες της Ελληνικής Προεδρίας.

Τα ζητήματα που εισάγει η εν λόγω πρόταση σχετίζονται τόσο με αμιγώς **περιβαλλοντικά** θέματα, όσο και με **οικονομικά** και **κοινωνικά**. Η Οδηγία θα εφαρμόζεται σε περιβαλλοντική ζημιά που προκαλείται από επαγγελματικές δραστηριότητες, υπό την αίρεση ορισμένων εξαιρέσεων, ενώ υποχρεώνει τους φορείς εκμετάλλευσης να λάβουν προληπτικά μέτρα όταν υπάρχει ενδεχόμενη απειλή και μέτρα αποκατάστασης όταν προκληθεί ζημιά στο περιβάλλον με δικά τους έξοδα.

Γίνεται διαχωρισμός μεταξύ ορισμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων που αναφέρονται σε Παράρτημα για τις οποίες καλύπτονται όλες οι περιβαλλοντικές ζημιές και σε άλλες, εκτός του Παραρτήματος για τις οποίες καλύπτεται μόνο η ζημιά στα προστατευόμενα είδη και στους φυσικούς οικοτόπους.

Παράλληλα, δίνεται η δυνατότητα ανάληψης δράσης από το ενδιαφερόμενο κοινό, συνεργασίας μεταξύ κρατών-μελών σε περιπτώσεις διασυνοριακής ρύπανσης, ενώ τα Κράτη-Μέλη οφείλουν να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη ενός συστήματος χρηματοοικονομικής ασφάλειας. Η Επιτροπή πέντε χρόνια μετά την εφαρμογή της οδηγίας μπορεί να προτείνει ένα υποχρεωτικό σύστημα ασφάλειας στο πλαίσιο διαδικασίας αναθεώρησης.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθέτησε τροπολογίες στην Ολομέλεια, στις 14-5-2003. Η οριστική υιοθέτηση

από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα ολοκληρωθεί με βάση τη διαδικασία της συναπόφασης.

B. Το Συμβούλιο Περιβάλλοντος υιοθέτησε «Κοινή Προσέγγιση» επί της πρότασης οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που τροποποιεί την οδηγία 97/68/EK για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τα ληπτέα μέτρα κατά της εκπομπής αερίων και σωματιδιακών ρύπων προερχόμενων από κινητήρες εσωτερικής καύσης που τοποθετούνται σε μη οδικά κινητά μηχανήματα, δεδομένου ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν έχει προχωρήσει σε υιοθέτηση τροπολογιών σε Α' ανάγνωση. Τα μη οδικά κινητά μηχανήματα ευθύνονται σε σοβαρό βαθμό για τις εκπομπές ρύπων. Η εφαρμογή της οδηγίας θα οδηγήσει σε σημαντική μείωση των εκπομπών αυτών, με θετικά αποτελέσματα για το Περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία.

Τα πιο σημαντικά σημεία της πρότασης είναι:

- Η ένταξη των κινητήρων των σκαφών εσωτερικής ναυσιπλοΐας στο πεδίο εφαρμογής,
- Η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής στους κινητήρες σιδηροδρόμων (για πρώτη φορά στη Κοινοτική Νομοθεσία) ώστε να ελέγχονται οι εκπομπές τους,
- Η καθιέρωση σχήματος ευελιξίας για τους κατασκευαστές μηχανημάτων με κινητήρες που περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής.

Σημειώνεται ότι από την εφαρμογή των προβλέψεων της πρότασης θα υπάρξει ιδιαίτερα θετική επίδραση στην ατμοσφαιρική ρύπανση, με την μείωση μέχρι και 20% των σωματιδιακών ρύπων στην Ελλάδα.

Γ. Τέλος υιοθετήθηκε συμφωνία επί της πρότασης κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διασυνοριακή διακίνηση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών που αποτελεί τον εφαρμοστικό Κανονισμό, για την Κοινότητα, του Πρωτοκόλλου της Καρθαγένης για τη Βιοασφάλεια.

Περιβάλλον - Υγεία - Ποιότητα ζωής

Η ρύπανση του περιβάλλοντος προκαλεί στον άνθρωπο μια σειρά προβλημάτων υγείας από αλλεργίες και στειρότητα μέχρι καρκίνο και πρόωρο θάνατο. Ιδιαίτερα εκτεθειμένα στους κινδύνους αυτούς είναι τα παιδιά κάθε ηλικίας, επειδή τα ζωτικά τους όργανα εξακολουθούν να αναπτύσσονται μέχρι τα πέντε τους χρόνια. Επίσης, οι νέοι καταναλώνουν μεγαλύτερες ποσότητες υγρών και τροφής και αναπνέουν περισσότερο αέρα σε αναλογία με το βάρος του σώματός τους.

Τα γεωργικά φάρμακα, οι διοξίνες και τα PCB's (πολυχλωροδιφαινύλια), είναι δυνατόν να προκαλέσουν βλάβες στην ενδομήτρια ζωή, με αποτέλεσμα την αποβολή του εμβρύου, συγγενείς παθήσεις ή προβλήματα υγείας σε μεγαλύτερη ηλικία.

Τα ποσοστά παιδικής θνησιμότητας βρίσκονται στο χαμηλότερο επίπεδο στα χρονικά, αλλά παρά τη βελτίωση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα, αυξάνεται συνεχώς ο αριθμός των παιδιών που πάσχουν από άσθμα και χρόνια αναπνευστικά προβλήματα. Σε ορισμένες χώρες σημειώνεται επίσης αύξηση των περιστατικών καρκίνου σε παιδιά, γεγονός που μπορεί να οφείλεται σε περιβαλλοντικούς παράγοντες.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνεργάζεται εδώ και πολλά χρόνια με την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (ΠΟΥ) και χρησιμοποιεί συχνά τις κατευθυντήριες γραμμές της ΠΟΥ ως βάση για τις οδηγίες της ΕΕ που αφορούν στο περιβάλλον. Οι αξιωματούχοι των δύο οργανισμών έχουν συμφωνήσει να εντείνουν τη συνεργασία τους στην έρευνα με αντικείμενο τους κινδύνους για την υγεία και στον καθορισμό προτύπων.

Υγιεινή διατροφή

Τα τελευταία χρόνια, διάφορες κρίσεις, όπως η επιδημία σπογγώ-

δους εγκεφαλοπάθειας των βοειδών (ΣΕΒ), ή «νόσος των τρελών αγελάδων», που έπληξε τα βοοειδή στο Ηνωμένο Βασίλειο – με τις συνέπειές της για τον άνθρωπο, που εκδηλώνονται με τη μορφή της ανιάτης νόσου των Kreuzfeldt – Jakob, ευαισθητοποίησαν τους καταναλωτές στην ποιότητα των τροφίμων.

Η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών διευκόλυνε τη λήψη άμεσων μέτρων για να ανακοπεί η εξάπλωση της ΣΕΒ και να ενημερωθεί καλύτερα το κοινό σχετικά με τους κινδύνους. Η κρίση της ΣΕΒ οδήγησε την Ε.Ε. να συγκροτήσει το 1997, την Επιστημονική Συντονιστική Επιτροπή για να εγγυάται στο μέλλον το κύρος των γνωμοδοτήσεων σχετικά με την ασφάλεια των τροφίμων.

Οι καταναλωτές επιθυμούν επίσης να γνωρίζουν αν τα προϊόντα που αγοράζουν περιέχουν γενετικούς τροποποιημένους οργανισμούς. Για το λόγο αυτό έχουν θεσπιστεί ρυθμίσεις για τον τρόπο διάθεσης των προϊόντων τα οποία θα πρέπει να φέρουν σαφή ετικέτα σε σχέση, με την προέλευση και τη σύνθεσή τους.

Ένταση στην καθημερινή ζωή

Η ευημερία μας επηρεάζεται και από άλλους περιβαλλοντικούς παράγοντες. **Εκτιμάται ότι ο θόρυβος υποβαθμίζει την ποιότητα ζωής του 25% των Ευρωπαίων.** Η Ε.Ε. έχει θεσπίσει οριακές τιμές για την ηχορύπανση από τις μηχανές και σκοπεύει να λάβει και άλλα μέτρα για την εναρμόνιση των αποδεκτών επιπέδων θορύβου. Οι ακτινοβολίες έχουν σημαντικές εφαρμογές στην ιατρική διαγνωστική, αλλά είναι επίσης δυνατόν να προκαλέσουν βλάβες στην υγεία του ανθρώπου. Η Ε.Ε. εκσυγχρόνισε πρόσφατα τα πρότυπά της – καθορίστηκαν για πρώτη φορά το 1957 – για την προστασία του πληθυσμού και των εργαζομένων που

εκτίθενται σε ακτινοβολίες κατά την εργασία τους.

Το 2001 εξεδόθει το Λευκό βιβλίο το οποίο περιγράφει τη νέα στρατηγική για τον έλεγχο των επικίνδυνων χημικών προϊόντων. Η στρατηγική αυτή στηρίζεται σε δύο σαφείς αρχές:

- την **προφύλαξη** στις περιπτώσεις όπου υπάρχουν αμφιβολίες σχετικά με την ασφάλεια και
- την **αντικατάσταση**, στο μέτρο του δυνατού, των επικίνδυνων ουσιών από άλλες, ασφαλέστερες.

Η εφαρμογή κοινών ευρωπαϊκών προτύπων σε όλη την έκταση της Ε.Ε. θα βελτιώσει τη διεξαγωγή δοκιμών και την εκτίμηση των κινδύνων, τόσο για τα νέα όσο και για υφιστάμενα χημικά προϊόντα.

Στον διεθνή χώρο, η ΕΕ έχει επίσης δεσμευθεί να εφαρμόσει τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τους ανθεκτικούς οργανικούς ρύπους, η οποία αποσκοπεί στην κατάργηση της χρήσης δώδεκα χημικών προϊόντων που συγκαταλέγονται στα πιο επικίνδυνα παγκοσμίως.

Για να αναχαιτιστεί η συνεχής αύξηση της κυκλοφοριακής συμφόρησης, της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και της έντασης και να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής στις πόλεις, οι κυβερνήσεις και οι αρμόδιες για τη χωροταξία αρχές πρέπει να αναπτύξουν δίκτυα «αιφόρων» μεταφορών. Για το λόγο αυτό διεξάγεται έρευνα με αντικείμενο τις χρήσεις γης στις πόλεις και στηρίζει την ανάπτυξη των διευρωπαϊκών δικτύων. Σκοπός των δικτύων αυτών είναι η προώθηση των δημοσίων συγκοινωνιών και των σιδηροδρομικών, εσωτερικών πλωτών και θαλασσίων μεταφορών επιβατών και εμπορευμάτων.

Βιομηχανία & Περιβάλλον

Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να αποδίδουν την ίδια σημασία στη μέριμνα για το περιβάλλον, όπως στην ικανοποίηση των πελατών τους. **Καθώς η αρχή της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης** κερδίζει συνεχώς έδαφος, τόσο στην Ευρώπη όσο και διεθνώς, οι επιχειρήσεις θα υποχρεωθούν να ασχοληθούν εξίσου με την περιβαλλοντική και την κοινωνική αξιοπιστία τους.

Ως πρώτη προτεραιότητα θεωρείται η αυτόβουλη δράση. Το 1998 π.χ. η ευρωπαϊκή αυτοκινητοβιομηχανία δεσμεύθηκε να αναπτύξει νέους κινητήρες, που θα οδηγήσουν σε μείωση των εκπομπών CO2 και βελτίωση της απόδοσης των καυσίμων κατά 25% περίπου μεταξύ των ετών 1995 και 2008. Χιλιάδες εταιρείες εντάχθηκαν στο σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου της ΕΕ το EMAS (από τα αρχικά του αγγλικού Eco Management and Audit Scheme) και δημοσιεύουν τακτικά εκθέσεις περιβαλλοντικών τους επιδόσεων.

Το σύστημα απονομής οικολογικού σήματος της Ε.Ε. που θεσπίστηκε το 1992, επιβραβεύει με το επίσημο λογότυπο, που απεικονίζει ένα λουλούδι, προϊόντα ή υπηρεσίες που ανταποκρίνονται σε αυστηρά περιβαλλοντικά πρότυπα. Το σύστημα αυτό βοηθά τους καταναλωτές να χρησιμοποιούν την αγοραστική τους δύναμη προς όφελος

των επιχειρήσεων που σέβονται το περιβάλλον.

Εκατοντάδες προϊόντα καθημερινής χρήσης που παράγονται με μεθόδους φιλικές προς το περιβάλλον φέρουν το ευρωπαϊκό Οικολογικό Σήμα.

Το λογότυπο με το λουλούδι είναι το μόνο αυθεντικό οικολογικό σήμα που ισχύει και στα 15 κράτη μέλη της Ε.Ε. και επιπλέον, στην Ισλανδία, στο Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία. **Το φέρουν ήδη εκατοντάδες προϊόντα πολλών και διαφόρων κατηγοριών.**

Παράλληλα, η νέα ολοκληρωμένη πολιτική της Ε.Ε. για τα προϊόντα αποβλέπει, αφενός, στο να βοηθήσει τη βιομηχανία να περιορίσει τα απόβλητα, βελτιώνοντας το σχεδιασμό των προϊόντων, ώστε να έχουν μεγαλύτερη διάρκεια ζωής και να ανακυκλώνονται ή να επαναχρησιμοποιούνται ευκολότερα, και αφετέρου, στο να διευκολύνει την ανάπτυξη της αγοράς των οικολογικών προϊόντων.

Φιλοπεριβαλλοντικές και επιτυχημένες επιχειρήσεις

Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να συνειδητοποιούν ότι η υιοθέτηση καθαρότερων τεχνολογιών έχει και πρακτική αξία.

Επίσης σταδιακά οι τιμές θα πρέπει να αρχίσουν να αντικατοπτρίζουν με μεγαλύτερη ακρίβεια

α το ευρύτερο περιβαλλοντικό κόστος των προϊόντων και των υπηρεσιών. Αυτό συνεπάγεται, λόγου χάριν, αναπροσαρμογή της φορολογίας, ώστε να καλύπτει την χρηματοδότηση των μέτρων για την αντιστάθμιση των επιπτώσεων της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

Παρόλο που δίνει έμφαση στην αυτόβουλη δράση, η ΕΕ υποστηρίζει την εφαρμογή πανευρωπαϊκών προτύπων και την επιβολή αυστηρών κυρώσεων στις επιχειρήσεις που προκαλούν ζημιές στο περιβάλλον. Η οδηγία του 1996 για την ολοκληρωμένη πρόληψη και καταπολέμηση της ρύπανσης κωδικοποιεί τους περιβαλλοντικούς κανόνες που ισχύουν για τη βιομηχανία σε όλη την έκταση της Ε.Ε. και επιβάλλει στις επιχειρήσεις συγκεκριμένων κλάδων την υποχρέωση να διαθέτουν άδεια λειτουργίας. Η οδηγία αυτή θα εκσυγχρονιστεί στα πλαίσια του ευρωπαϊκού προγράμματος για την κλιματική αλλαγή.

Η ευρωπαϊκή νομοθεσία ορίζει την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» και τα κράτη μέλη παροτρύνονται να ενδυναμώσουν τις ρυθμίσεις τους που αφορούν την περιβαλλοντική ευθύνη, ώστε να υποχρεωθεί η βιομηχανία να αναλάβει το μερίδιο ευθύνης που της αναλογεί.